

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3812

281.6

4-21

1902

281.6
4-21

(68)

or 30

ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿՀԱՆՈՒՐ ԾԻԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԻ, ԵՐԵՑՓՈՒ
ՈՒ ՀԱՇՈՒԵՏԵՍԱՑ, ԳԱՀԱՆԱՅԻՑ ԵՒ ԳԱՀԱՆԱՑ
— ԳՈՐԾԱԿԱԼԱՑ ՊԱՐՍԿԱ — ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻՆ

1902

Ֆ ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՄԵՆԱՓՐԿԶԵԱՆ Ս. ՎԱՆԱՑ
ՋՈՒՂԱՑՈՒ — ՍՊԱՀԱՆ

281.6
4-21

Handwritten signature

8 2001

ՅՕԻՄ

25263-4.74

Հաստատելով այն կանոնադրութիւնը
հրամայեմք ըստ այսմ գործադրել

ՍՍՀՍԿ ԱՐՔ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԵՎՍՏՅԱՆ
ԱՌՊՁՆԵ ՀԱՅԱՑ ՊԱՐՍԿԱ.—ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ

1 Սեպ. 1902 թ.
ի Վսնա Ամենափրկչեան
ի Ջուղա

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԾԽԱԿԱՆԱՑ, ԵՐԵՑՓՈՒ ՈՒ ՀԱՇՈՒԵ-
ՏԵՍԱՑ. ՔԱՀԱՆՍՅՈՒՑ ԵՒ ՔՕՀԱՆՍՅՈՒՑ—ԳՈՐԾԱ-
ԿԱԼԱՑ ՊԱՐՍԿԱ.—ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՑՑ ԹԵՍԻՆ

1. Իւրաքանչիւր քաղաքի թաղերում և գիւ-
ղերում բնակւող Հայ բնակիչներն կազմում են նոյն
թաղի կամ գիւղի եկեղեցւոյ ծխական ժողովուրդը :

2. Որ և է եկեղեցւոյ ծխական կարող են Հա-
մարուել այն անձինք (թէ եկւոր և թէ բնիկ), ո-
րոնք առ նուազն վեց ամսից ի վեր բնակութիւն
Հաստատել են այն տեղում :

3. Մի Հայ մի և նոյն քաղաքում կամ գիւղում
իրաւունք ունի մի եկեղեցւոյ ծխական լինել, երբ
եկեղեցիների թիւը մէկից աւելի է :

4. Ծխական ժողովների մասնակցելու և պաշ-

ԱԿ

4390-56

տօններ ստանձնելու իրաւունք ունին բոլոր այլ մարդիկ, սկսած 25 տարեկանից :

5. Ընտրելու և ընտրելու իրաւունքից զրկուում են այն անձինք.—

ա.— Որոնց Հոգևոր Իշխանութիւնը դատաստանաւ զրկել է :

բ.— Որոնք ընդունուած և Հոգևոր իշխանութեան կողմից սահմանուած տուրքերը չեն վճարել (աղքատները ազատ են տուրք վճարելուց) :

գ.— Որոնք եկեղեցական փողեր են վերցրել մուրհակով և ժամանակին չեն ուզում վճարել :

դ.— Որոնք հակառակ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ սահմանած կանոնների, ամուսնութեան խորհուրդը կատարած են օտար եկեղեցւում :

6. Ծխական ժողովներում բոլոր հարցերը ձայների մեծամասնութեամբ են որոշուում. իսկ երբ ձայները երկու կողմից հաւասար բաժանուեն, նախագահը որ կողմին քուէն տայ, այն կողմը գերակշռում է :

7. Կանոնաւոր ծխական ժողովներում կազմուած և ստորագրուած համախօսականները և որոշումները օրինական են. իսկ ժողովներից դուրս

կազմուած որոշումները և համախօսականները ոչ մի օրինական ոյժ չունին և ուշագրութեան չեն առնուել Հոգևոր Իշխանութեան կողմից :

8. Ծխական ժողովի վերաբերեալ որ և է գործի նկատմամբ խարդախութիւն կամ կեղծիք անող անձը զրկուում է ծխական իրաւունքներից կամ ժամանակաւորապէս և կամ ընդ միշտ :

9. Ծխական ժողովի իրաւունքն է—

ա.— Ընտրել քահանայացուներ և եկեղեցական սպասաւորներ. եկեղեցւոյ երեցփոխներ, հաշուետեսներ և կրթական հաստատութեանց համար Հոգաբարձուներ :

բ.— Հսկել եկեղեցական գումարների և կալուածների դրութեանց վրայ քրննել ընտրեալ պաշտօնեաների գործունէութիւնը և յանցաւոր ճանաչուած դէպքում յայտնել Հոգևոր Իշխանութեան :

գ.— Հոգ տանել Քահանաների և այլ եկեղեցական պաշտօնեաների տնտեսական դրութիւնը բարելաւելու համար :

դ.— Աշխատել դպրոց բաց անել և նորա պահպանման համար դրամական հասոյթների աղբիւրներ սահմանել :

10. Ծխականների պարտքն է—

ա.—Իւր բնակած թաղի կամ գիւղի ե՛ն-
դեցւոյ և դպրոցի ծախուց մասնակցել

բ.—Պարսկա—Հնդկաստանի Թեմակալու-
թեան և Ամենափրկչեան Վանուց
ընդհանուր ծախսերին պարտի մաս-
նակցել, ընդունուած և Հոգևոր Իշ-
խանութեան կողմից որոշուած տուր-
քերը անտրտունջ վճարելով :

11. Ծխական ժողով հրաւիրելու իրաւունք
ունի, գիւղերում ծխական քահանան երեցփոխի և
հաշուետեսների խորհրդով իրաւունք ունի ժողով
հրաւիրելու նախապէս Գործակալ քահանայից թոյլ-
տուութիւն ստանալով :

Ծանօթութիւն.—Ձուդայում ժողովի թոյլտուութիւն պէտք
է ստանալ Առաջնորդական Գորհրդարանից . իսկ Խաչտ ,
Ղազվին , Արրազ և Բուշնա քաղաքներում—վիճակաւոր
Քահանայից :

12. Ժողովի հրաւերը պիտի լինի գրաւոր, որը
պիտի փակցուի պատերին ժողովի օրից առ նուազն
երեք օր առաջ . իսկ Քահանան պարտի ժողովի մա-
սին ծանուցում անել եկեղեցում :

13. Ժողովի հրաւիրաթղթում անպայման պի-
տի նշանակուեն այն խնդիրները, որոնց մասին
ժողով է կայանալու :

14. Ծխական ժողովների նիստը լինելու է ե-

կեղեցու բակում եղած սենեակներից մինում, եթէ
կան յարմարաւոր սենեակներ կամ դպրոցի շէնքում:
Իսկ եթէ ոչ մինը և ոչ միւրը յարմար տեղ չու-
նենան, միայն այդ դէպքում կարելի է նիստ անել
մասնաւոր մի տնում :

15. Ծխական ժողովը առաջին անգամ կանո-
նաւոր կարող է համարուիլ, եթէ ներկայ եղողների
թիւը ամբողջ ծխականների թուի կիսից աւելի է :

16. Եթէ առաջին անգամ ժողով չկայանայ,
երկրորդ անգամ կը հրաւիրուի ժողով, որի ժամանակ
իրաւունք կը համարուի միմիայն ներկայ եղողների
թիւը հիմք քանել և նրա կէսից—մէկով աւելին
բացարձակ առաւելութիւն ընդունել ժողովի նիս-
տը անգործութեան չզատապարտելու համար :

Ծանօթութիւն.—Իսկ եթէ երկրորդ անգամին էլ ներ-
կայից թիւը չատ փոքր համարուի ժողով կայացնելու հա-
մար, այդ դէպքում ծխական կամ վիճակաւոր և կամ Գոր-
ծակալ քահանան պարտաւոր է դիմել Հոգևոր Իշխանու-
թեան կարդադրութեան սպասելով :

17. Ծխական ժողովներին կը նախագահեն Ձու-
դայում Թեմակալ Առաջնորդի Փոխանորդը կամ ներ-
կայացուցիչը . Թէհրանում Գործակալ Քահանան .
փոքր քաղաքներում վիճակաւոր Քահանան . իսկ
Թեմի գիւղերում—Գործակալ քահանան կամ նորա
թոյլտուութեամբ՝ ծխական Քահանան :

18. Ծխական ժողովի արձանագրութիւնը կազ-
մելու համար ժողովը բնտրում է մի քարտուղար .

բացի դրանից ընտրում է քուէտոււիի վրայ հսկող քննիչներ և անգրագէտների փոխարէն թերթիկների վերայ գրողներ :

19. Նախագահի պաշտօնն է ժողովի բոլոր գործողութիւնների կանոնաւորութեանը, և ժողովի կարգապահութեանը հսկել, թոյլ չտալ որ ժողովի վայելչութեան դէմ մի որևէ գործ կատարուի :

20. Նախագահը իրաւունք ունի ժողովում անկարգութիւն անողներին դիտողութիւն անել և կարգի հրաւիրել. եթէ անուղայք մտիկ չանեն և դարձեալ շարունակեն իրանց անկարգութիւնը, այն ժամանակ նախագահը ժողովին յայտնելով դորանց անկարգութիւնը, կարտաքսէ այն օրուայ ժողովի նիստից :

Իսկ եթէ ժողովի անդամներից շատերը անկարգապահ լինեն և չուզեն նախագահի դիտողութեանց և նկատողութեանց հնազանդել. նախագահը իրաւունք ունի նիստը փակել: Երկրորդ անգամ նիստ է հրաւիրում. եթէ անկարգութիւնը մեծամասնութեան կողմից շարունակուելու լինի, նախագահը ժողովը փակելով պարտաւոր է զեկուցանել Հոգևոր Իշխանութեան :

21. Իւրաքանչիւր ծխական ժողովներում մի ձայն և մի քուէ ունի :

22. Այն ծխականը որ բանաւոր պատճառաւ բացակայ է լինում, իրաւունք չունի իւր ձայնը կամ

քուէն ուրիշին յանձնելու. բայց կարող է զրաւոր յայտնել իւր կարծիքը եթէ մի հարցի մասին է այն կամ ոչ ասել. իսկ եթէ ընարութիւն է կատարուելու կարող է իւր քուէթուղթը ներփակեալ նամակաւ ուղարկել նախագահին ընդունուած ձևով :

23. Որ և պաշտօնի համար ընտրութիւն կատարելուց առաջ ի գիւրութիւն ժողովականաց, նախագահը ժողովականաց խորհրդակցութեամբ պատրաստելու է եռապատիկ թիկնածուներ և ապա քուէարկէ. ընտրողք իրաւունք ունեն ցուցակից դուրս էլ արժանաւորին քուէ տալ: Նոյնպէս ժողովականներ իրաւունք ունին քուէ տալ բացակայ եղող անձանց, եթէ երաշխաւորեն միայն, որ ընտրելիները չեն մերժի ստանձնելու առաջարկուած պաշտօնը :

24. Ընտրութիւնները կը կատարուին գաղտնի քուէարկութեամբ, որի համար բաժանուած են թերթիկներ նախագահի կնքով դրօշմուած կամ ստորագրուած. այդ թերթիկների վերայ ժողովականները պիտի գրեն ընտրեալի անունը և ազգանունը որոշ և պարզ :

25. Քուէարկուած թեկնածուների քուէները հաշոււմ, կարգոււմ և նշանակոււմ են. ապա մեծամասնութեան քուէն ստացողը կը յայտարարուի ընտրուած :

26. Ծխական ժողովը փակելուց առաջ քարտուղարը կազմած արձանագրութիւնը կարդում է,

որի մէջ կարգով պիտի յիշուած լինին ժողովում կայացրած որոշումները և քուէարկութեանց արդիւնք: Արձանագրութիւնը կարգալուց և ուղղելուց յետոյ բոլոր ժողովականները պարտաւոր են ստորագրել նոյն այդ ժողովում:

27. Ժողովի որոշումների և ընտրութիւնների դէմ բողոքող ժողովականք իրաւունք ունին իրանց ստորագրութիւնների մօտ աւելացնել այս երկու բառը. «բողոք ունիմ» և ապա ոչ ուշ քան երեք օր գրաւոր բողոքը պարտի ներկայացնել ժողովի նախագահին:

28. Ծխական ժողովի նախագահը թէ ժողովի արձանագրութիւնը և թէ բողոքները, եթէ կամ, պարտաւոր է ժողովի օրինց առ առաւելն մի շաբաթ յետոյ ուղարկել Հոգևոր Իշխանութեան կամ ի հաստատութիւն և կամ ի տնօրէնութիւն:

29. Հոգևոր Իշխանութիւնը առ առաւելն մի ամսուայ ընթացքում յայտնում է ծխականների ընտրութեան հաստատութիւնը, եթէ օրինաւոր է եղած և կամ բեկանումը, երբ այդ ընտրութիւնը կատարուած է եղել հակառակ սոյն կանոնների:

30. Քաղաքներում և գիւղերում նոր եկեղեցիներ շինելու համար հասարակութիւնը պարտաւոր է ժողով գումարել և ապա ժողովի արձանագրութիւնը եկեղեցու շինութեան համար երեցփոխի և Գործակալ քահանայի միջոցաւ ուղարկել Հոգևոր

Իշխանութեան, յայտնելով իրանց նիւթական միջոցները և խնդրել շինութեան համար թոյլտուութիւն և յատակագիծ:

ԵՐԵՅՓՈՒ ԵՒ ՀԱՇՈՒԵՏՍ

31. Իւրաքանչիւր եկեղեցույ համար ընտրուում է մէկ երեցփոխ, որ եկեղեցույ գուքերը կառավարում է և ընթացիկ գործերը կարգադրում: Եւ երկու հաշուետեսներ կընտրուեն, որոնք երեցփոխի հաշիւները քննում են և ստուգում:

32. Երեցփոխների և հաշուետեսների պաշտօնի շրջանը երեք տարի է:

33. Պաշտօնի շրջանը լրացրած երեցփոխը կարող է վերընտրելի լինել, այն պարագայում միայն, որ իւր հաշիւները քննուած են հաշուետեսներից և ընդունուած ծխական ժողովից իբրև ստոյգ անթերի և գործունէութիւնը անպարտաւ ճանաչուած:

34. Երեցփոխները պարտաւոր են հսկելու եկեղեցու արդիւնքների, եկեղեցապատկան կալուածների և եկեղեցական գործերի կանոնաւոր ընթացքի վերայ. ժամանակին հոգալ եկեղեցույ անհրաժեշտ պէտքերը (խունկ, մոմ և այլն). եկեղեցական անօթները, զգեստները, մատեանները և եկեղեցույ բոլոր կահ կարասիքը մաքուր և վայելուչ վիճակում պահել:

35. Իւրաքանչիւր երեցփոխի Հոգևոր Իշխանութիւնից տրուում է երկու ժապաւինեալ տուժար, որոնցից մէկի մէջ ցուցակագրելու է եկեղեցւոյ սակեղէն և արծաթեղէն անօթները, զարդերը, եկեղեցւոյ մատեանները և բոլոր կահ կարասիքը. նոյն մատեանում պիտի արձանագրուեն նաև եկեղեցւոյ շարժական և անշարժ կալուածները իրանց արժէքով կալուածագրերի համաօտ բովանդակութեամբ: Իսկ միւս մատեանում պիտի գրուին եկեղեցւոյ մուտքը և ծախքը:

Մանթումիւն.— Այ պաշտօնական տետրերի և թղթերի վերայ գրուած հաշիւները երբէք ընդունելի չեն:

36. Երեցփոխները, իրանց մօտը գտնուած եկեղեցւոյ պատկան գումարից իրաւունք ունին ծախսելու եկեղեցւոյ անհրաժեշտ կարիքների համար, գիւղերում հինգ թուման. քաղաքներում՝ տասն թուման:

Իսկ եթէ աւելին ծախսելու կարիք զգացուի, այսինքն եկեղեցւոյ կամ կալուածքների նորոգութեան համար, այն ժամանակ ծխական ժողով պարտի հրաւիրել տալ և այդ մասին ժողովի համաձայնութիւնը ստանալուց յետոյ, արձանագրութիւնը, ուր պիտի նշանակուած լինի լինելիք նորոգութիւնը և ծախսի գումարը, մի խնդրագրով գործակալ կամ վիճակաւոր քահանայի միջոցաւ ուղարկել Հոգևոր Իշխանութեան թույլտուութիւն ըստանալու համար:

37. Առանց Հոգևոր Իշխանութեան և ծխական ժողովի զիտութեան արգելուած է փոփոխել,

ծախսել եկեղեցական գույք կամ կալուած, նոյն իսկ նորեր գնելը:

38. Երեցփոխները պարտաւոր են իրանց մօտ գտնուած եկեղեցւոյ պատկան գրամները հաշուետեսների խորհրդով շահեցնել ապահով տեղերում, պատասխանատուութիւնը իրանց վրայ առնելով, եթէ գրամները կորչեն:

39. Եկեղեցական գումարների քանակութիւնը երբ հասնի հարիւր (100) թումանի, այն ժամանակ երեցփոխը պարտաւոր է ուղարկել գումարը Հոգևոր Իշխանութեան, որպէս զի նոյն եկեղեցւոյ անունով գումարը ապահովուի մի բանքում:

40. Երեցփոխները պարտաւոր են խստիւ հրսկել, որպէս զի մկրտութեան, պսակի և ննջեցեալների համար սահմանուած լուսագինները և աւետարանների ու խտագրամները գանձուին և նշանակուին ելևմտից մատեաններում:

41. Ամենայն տարի Գեկտեմբեր ամսոյ վերջը գործակալ կամ վիճակաւոր քահանայի ներկայութեամբ (յօդուած 11) երեցփոխները հաշիւ պարտին ներկայացնել ծխական ժողովին, որտեղ քննելուց յետոյ, եթէ ուղիղ գտնեն, վաւերացնելով մի օրինակ ևս այդ հաշուից գործակալ կամ վիճակաւոր քահանայի միջոցաւ պարտին ուղարկել Հոգևոր Իշխանութեան:

42. Նոյնպէս եկեղեցապատկան թէ անշարժ և թէ շարժական գոյքերի և դրամագլխի մի ցուցակ վաւերացուած երեցփոխի, հաշուետեսների, ծխական քահանայի և գործակալի ստորագրութեամբ ամենայն տարի պիտի ուղարկուի Հոգևոր Իշխանութեան :

43. Երեցփոխի և հաշուետեսների պաշտօնափարութեան երեք տարին լրանալուց յետոյ ձեռնարկուած է նոր ընտրութեան, բայց նախապէս երեցփոխի հաշիւները պիտի ներկայացուին ի քննութիւն. իսկ եթէ երեցփոխը ժամանակին հաշիւ չի ներկայացնում կամ ներկայացրած հաշիւները լինին անբաւարար և վիճելի. այս դէպքում ծխական ժողովը իսկոյն պիտի նոր երեցփոխ և հաշուետեսներ ընտրէ, հին երեցփոխը պաշտօնից հեռացրած համարելով և պատասխանատուութեան ենթարկելով նրան իր հաշիւների համար :

44. Եթէ երեցփոխը բացակայի իւր տեղից կամ անկարող լինի պաշտօնավարելու և կամ ծխական ժողովը նոր երեցփոխ չէ ընտրած, երեցփոխի պաշտօնը մինչև նորի ընտրութիւնը և հաստատութիւնը վարելու են հաշուետեսները :

45. Հին երեցփոխը պարտաւոր է շարունակել իւր պաշտօնը և պատասխանատու է մինչև նորի ընտրութեան և հաստատութուլթ ստանալը Հոգևոր Իշխանութիւնից և մինչև բոլոր կալուածներին և իրերի լանձնումն նոր երեցփոխին (յօդ. 29) :

46. Նոր երեցփոխը հաստատութեան թուղթը ստանալուց յետոյ առ առաւելն մի շաբաթ յետոյ պարտաւոր է ստանալ հին երեցփոխից ըստ արձանագրութեան տուժարի եկեղեցւոյ հաշիւների մատեանը, կանխիկ գումարները, եթէ կան, անօթեղէնք զարդեղէնք և կալուածները ներկայութեամբ գործակալ և ծխական քահանայի և հաշուետեսների :

47. Հաշուետեսները պարտաւոր են միշտ հետեւել երեցփոխի գործունէութեան, երեք ամիսը մի անգամ ստուգել եկեղեցւոյ հաշիւները և ստորագրել իրանց ձեռագրագրով և տարուայ վերջը իրանց գիտողութիւնները յայտնել ծխական ժողովին :

48. Եթէ հաշուետեսները նկատեն որ և է գեղձում երեցփոխի հաշիւների կամ գործունէութեան մէջ, պարտաւոր են իսկոյն գրաւոր յայտնել գործակալ քահանային խնդրելով կարգադրութիւն :

ՔՍ.ԸՍ.ՆԱՅԱՅՈՒՔ ԵՒ ՔՍ.ԸՍ.ՆԱՅՔ

49. Այն անձինք, որոնք փափագում են հոգևոր կոչում ընդունել քահանայ լինել, պարտաւոր են ներկայացնել Հոգևոր Իշխանութեան ծխական ժողովի համախօսականի հետ նաև ուսման-կրթութեան վկայականը, եթէ ուսել են որ և է օրինաւոր դպրոցում : Ուսման վկայական չունեցողները պէտք է առ նուազն երեք տարի սովորեն Զուղայի

կեդրոնական զպրոցում, որոշուած քննութիւնը տալու համար :

50. Քահանայացուների համախօսականները պիտի կազմուեն միմիայն ծխական ժողովում և ստորագրուեն նոյն ժողովում և ծխական ու գործակալ քահանայք ստորագրելով հաստատեն :

Ծանօթութիւն.— Անհրաժեշտ է համախօսականի հետ ուղարկել նաև քահանայացուի ծննդեան վկայականը և գրաւոր վկայութիւն նրա վարքի ու բարքի և նախկին պարապմունքի համար :

51. Քահանայք պարտ են հոգ տանել եկեղեցւոյ արտաքին և ներքին մաքրութեան վերայ, աշխատելով եկեղեցին ըստ ամենայնի մաքուր և վայելուչ պահել. և եթէ նկատեն, որ եկեղեցում վերանորոգութեան կարիք կայ պարտաւոր են յայտնել երեցփոխին հարկ եղածը կարգադրելու համար :

52. Ամենայն օր քահանաները պարտաւոր են կատարել առաւօտեան և երեկոյեան ժամերգութիւնը. իսկ կիւրակէ և տօն օրերին Ս. պատարագ մատուցանել :

53. Քահանաները պարտաւոր են ճշգուծեամբ նշանակելու իրանց տրուած պաշտօնական եկեղեցական մատեաններում ծնուածների, մկրտուածների, պսակուածների և ննջեցեալների անուններն ու ազգանուններն իւրաքանչիւրի համար յատկացուած մատեաններում :

54. Օրինակատարութեանց մատեանները քահանաները պարտաւոր են մաքուր պահել և տարուայ վերջը լանձնել գործակալ քահանային և նորը ստանալ :

55. Խստիւ արգելուած է եկեղեցիներում ցօրեն, գարի և այլ մթերքներ ամբարել, որի համար պատասխանատու կը լինին քահանան, երեցփոխը և գործակալ քահանան :

56. Եկեղեցական զրքերի, ս. անօթների և այլ իրեղէնների ցուցակից մի օրինակ պիտի տրուի ծխական քահանային, որովհետև եկեղեցուց որևէ բան կորչելու դէպքում բացի երեցփոխից պատասխանատու է նաև քահանան :

57. Քահանայք պիտի աշխատեն, իրանց քաղաքներում կամ զիւղերում մասնաւոր մարդկանց տներում եղած աւետարաններն ու մասունքները, որոնց համար ուխտի են գնում, չպահուին տներում և իրենք երբէք տներում ուխտ չպիտի կատարեն. այլ պարտին ժամանակին լուր տալ գործակալին, որպէս զի նա միջոցներ ձեռք առնէ աւետարանները կամ մասունքները եկեղեցին փոխադրելու համար :

58. Քահանաները պէտքէ ըստ կարելոյն վայելուչ հաշնուեն և երբէք առանց վերարկուի և գլխարկի չըշրջեն փողոցներում և չերևին հասարակութեան մէջ :

59. Իւրաքանչիւր քահանայի պարտքն է աշխատել համոզելու, որ վերացունին ննջեցեալներին առթիւ տրուած հացկերոյթները. որոնց ինքը երբէք չպիտի մասնակցի, և աշխատի հեռու պահել ժողովրդին այդպիսի տնաքանդութիւններից :

60. Քահանաները իրաւունք չունին անմիջական յարաբերութիւն ունենալու Հոգևոր Իշխանութեան հետ: Եթէ որ և է խնդիր կամ բողոք ունին, պարտաւոր են իրանց բողոքը ներկայացնել իրենց գործակալ քահանային ուր որ հարկն է հասցնելու համար: Հակառակ դէպքում ներկայացուած խնդիրը կամ բողոքը կը մնայ անհետեանք :

61. Քահանաներից պահանջուում է անպայման հնազանդութիւն գործակալ քահանային :

62. Քահանաները իրաւունք չունին առանց գործակալ քահանայի հրամանին պսակ կատարել :

63. Քահանաները իրաւունք չունին առանց գործակալ քահանայի գիտութեան և թոյլտուութեան հեռանալ իրանց եկեղեցուց. հակառակ դէպքում կենթարկուին խիստ պատասխանատուութեան և պատժի:

Ծանօթութիւն.— Միմիայն կարևոր գործով մօտակայ տեղերը կարող են գնալ. բացակայելով եկեղեցուց ոչ աւելի քան երկու օր :

64. Եկեղեցական Ս. Խորհուրդները— պսակը, մկրտութիւնը անպայման կերպով պիտի կատարուեն

եկեղեցում: Իսկ եթէ մկրտող մանուկը ստուգիւ հիւանդ է և անկարելի է տանել եկեղեցի, այդ դէպքում գործակալ քահանայի հրամանաւ թոյլատրուում է տանը կատարել մկրտութիւնը :

65. Ս. միւռոնը պարտաւոր են պահել խնամքով եկեղեցույ բեմի վրայ աջակողմեան խորհրդարանում:

66. Եթէ ժողովուրդը քահանայից դժգոհ լինի և բողոքել ցանկանայ, պարտաւոր է ներկայացնել բողոքը գործակալին, որ քննութիւն կատարելով իրողութիւնը պարտաւոր է զեկուցանել բողոքագրի հետ միասին Հոգևոր Իշխանութեան և սպասել կարգադրութեան :

ԳՈՐԾԱԿԱԼ ՔԱՀԱՆԱՆԵՐ

67. Պարսկա—Հնդկաստանի Թեմի գիւղերի և քաղաքների ազգային և եկեղեցական գործերի, քահանաների ընթացքի և պաշտօնավարութեան և սոյն կանոնադրութեան գործադրութեան համար Թեմիս Հոգևոր Իշխանութիւնը կարգում է գործակալ քահանաներ :

68. Գործակալ քահանաների պարտաւորութիւն է

- ա. Հսկել իրանց շրջանի եկեղեցապատկան դրամների, եկեղեցիների և ուխտադրամների վերայ, որպէս զի նրանք չը լափշտակուին մասնաւոր մարդկանցից :

4390-56

- բ. Հսկել քահանաների վերայ, որպէս զի նոքա վայելուչ պահեն իրանց և անթերի կատարեն իրենց պաշտօնն ու պարտականութիւնները :
- գ. Պահանջել քահանաներից, որ նոքա ճշտիւ արձանագրեն մատեաններում ծնուածներին, մկրտուածներին, պսակուածներին և ննջեցեալների անունները և այլն :
- դ. Հոգ տանել եկեղեցիների բարեգարգութեան և մաքրութեան վերայ :
- ե. Պսակի հրամաններ տալ :
- զ. Խիստ հսկել, որպէս զի հակառակ հայաստանեայց եկեղեցու և Հայրապետական կոնդակների ամուսնութիւններ չկատարուին :
- է. Գործակալք իրանց գործակալութեան մէջ առժամանակ բնակող օտարական հայերին, լինի պարսկահայատակ լինի օտարահայատակ, իրաւունք չունին առանց Հոգւոր Իշխանութեան պսակի հրաման տալ :
- ը. Հաւաքել որոշուած և սահմանուած Աթոռահաս եկամուտները և ժամանակին հասցնել Հոգւոր Իշխանութեան :

69. Եթէ գործակալութեան շրջանում մասնաւոր տներում կան աւետարաններ և այդ մասին յայտնել է գործակալին՝ ծխական քահանան. գոր-

ծակալը պարտաւոր է ամեն ջանք գործ դնել աւետարանը կամ մասունքը եկեղեցին տանելու համար. իսկ երբ այդ չըլաջողուի պէտք է անյապաղ այդ մասին յայտնել Հոգւոր Իշխանութեան :

70. Գործակալները նախ քան պսակի հրաման տալը, պէտք է պահանջեն ծխական քահանայից յայտարարութիւն, որի մէջ նշանակուած պիտի լինի ամուսնացելոց տարիքը և ճիւղագրութիւնը, երբ նկատեն որ ոչ մի արգելք չկայ, այն ժամանակ պիտի տան հրամանագիրը :

71. Ամենայն տարի գործակալք պարտաւոր են ներկայացնել Հոգւոր Իշխանութեան կատարուած պսակների յայտարարութիւնները :

72. Ամուսնացող զոյգերից տղան լինելու է առնուազն քսան տարեկան. իսկ աղջիկը տասն և հինգ տարեկան: Իսպառ արգելում է տարիքը անցկացրած մարդկանց՝ փոքրահասակ օրիորդների հետ պսակելը :

73. Նշանագրութիւնը պիտի կատարել առանց արարողութիւնների մի միայն պահպանելով. իսկ իսկական նշանագրութիւնը կը կատարուի պսակադրութեան օրը :

74. Երբ Չարմաճալ և Փէրիա դաւառներում գործակալներին եթէ որ և է բոլոր կամ զիմում ներկայացնեն, գործակալները պարտաւոր են ու-

դարկել Հոգևոր Իշխանութեան իրանց ստացած օրից ոչ ուշ քան 12 օր, իսկ միևս գաւառներում՝ գործակալները պարտին ուղարկել ոչ ուշ քան 25 օր. հակառակ դէպքում պատասխանատու են իրանք :

75. Այն քահանաները, որոնք չեն հնազանդում գործակալին, կամ հակառակ սոյն կանոնադրուեան որ և է գեղծում կը գործեն. գործակալը պարտաւոր է արձանագրութիւն կազմել ստորագրել տալով գիւղի կամ քաղաքի պատուաւոր մարգիկներին և ուղարկել Հոգևոր Իշխանութեան ֆոնդին :

76. Գործակալները պարտաւոր են տարին մի անգամ ընդարձակ տեղեկագիր պատրաստել և ուղարկել Հոգևոր Իշխանութեան. տեղեկագրում մանրամասն յիշուած պիտի լինի իրանց գործակալութեան մէջ եղած եկեղեցիների թիւը, ժողովրդի թիւը (երկսեռ շնչագրութիւն), եկեղեցիների ունեցած պատրաստի դրամները, քահանաների թիւը, նոցա դրութիւնը և առհասարակ հայ հասարակութեան վերաբերեալ տեղեկութիւններ :

77. Ամեն օր, լինի ծխական կամ երեցփոխ—հաշուատես, քահանայ կամ գործակալ, պարտաւոր են սոյն կանոնադրութեան համաձայն վարուել և ընթանալ ազգային կրթական և եկեղեցական գործերում. հակառակ դէպքում խիստ պատասխանատուութեան կենթարկուին :

104

3636